

הלבנות יבום וחליצה פֶּרֶק ו

א. יש אחין שהן ראויין ליבום, או לחליצה; ויש אחין שאינן ראויין, לא ליבום ולא לחליצה, ואין להן זיקה כלל, אלא יבמתו מתרת לזר. ויש אחין שהן ראויין לחליצה, ואינן ראויין ליבום; ויש אחין שהן ראויין ליבום, ואינן ראויין לחליצה.

ב. ואלו שאין להן זיקה כלל סריס חמה, ואנדרגינוס, מפני שאינן ראויין לולד, ולא היתה להן שעת הכשר.

ג. ואלו מיבמין ולא חולצין החרש והשוטה והקטן, מפני שאין בהן דעת לחלץ. וכשייבם החרש, אינו מוציא לעולם, מפני שבעילתו עושה אותה אשת איש גמורה, ואין גרושיו גמורין; ובן תשע שנים ויום אחד שיבם, אינו יכול לגרש עד שיגדיל, כמו שבארנו.

ד. ואלו חולצין ולא מיבמין הספקות כגון שהיתה ספק ערוה, ופצוע דכא וכרות שפכה וכיוצא בהן ממיני הסרוס, והזקן ביותר שתשש כוחו וכשל; ואם בעל סריס אדם קנה, שהרי היתה להן שעת הכשר, ומוציא בגט, מפני שהוא אסור לבוא בקהל. והטמטום חולץ ולא מיבם, מפני שהוא ספק; ואם נקרע ונמצא זכר רצה חולץ, רצה מיבם. ושאר כל האחים או חולצין או מיבמין.

ה. יש יבמות שהן ראויות לחליצה, או ליבום; ויש יבמות שהן ראויות ליבום, לא לחליצה; ויש יבמות שהן ראויות לחליצה, לא ליבום; ויש יבמות שאינן ראויות, לא לחליצה ולא ליבום, ואין עליהן זיקה כלל, ומתרות להנשא לזר.

ו. ואלו שמתיבמות ולא חולצות החרשת והשוטה והקטנה, לפי שאין בהן דעת לקרות ולהבין; ואם רצה היבם לגרש את החרשת בגט אחר שיבעל אותה, הרי זה מגרש.

ז. ואלו חולצות ולא מתיבמות אסורי לאוין, והשניות, ואסורי עשה, כמו שיתבאר. וכל אשה שהיא ספק מגרשת, חולצת ולא מתיבמת שמה יפגע בערוה, שאשת אחיו שגרשה אסורה עליו משום ערוה.

ח. אבל מי שהיא מקדשת לאחיו בספק קדושין הרי היא כשאר כל היבמות, וחולצת או מתיבמת: שאין כאן דבר לחוש לו. וכן אשת החרש וזקנה ועקרה, הרי הן כשאר כל היבמות רצה חולץ, רצה מיבם: שזקנה ועקרה, היתה להן שעת הכשר.

ט. ואלו שהן פטורות מן החליצה ומן היבום אשת סריס חמה ואנדרגינוס, ואשת השוטה, ואשת הקטן, ואילונית, ומי שהיא ערוה: שנאמר "ולא-ימחה שמו, מישראל" (דברים כה, 1) פרט לסריס חמה ואנדרגינוס, ששמן מחוי, הואיל ואינן ראויין לולד מתחלת בריתן, הרי הן כמין בפני עצמו. "והיה, הבכור אשר תלד" (דברים כה, 1) פרט לאילונית, שאינה ראויה לולד מתחלת בריתה. "לא-תהיה אשת-המת" (דברים כה, 1) פרט לאשת שוטה וקטן, מפני שאין להם אישות כלל. "ולקחה לו לאשה" (שם) פרט לערוה, שאין לו בה לקוחין.

י. כיצד יבמה שהיא ערוה על יבמה: כגון שהיתה אחות אשתו, או אמה, או בתה הרי זו פטורה מן החליצה ומן היבום; ואין לו עליה זיקה כלל, שנאמר "ולקחה לו לאשה ויבמה"

(דברים כה,ה) מי שראויה ללקוחין וקדושין תופסין בה, היא
שהיא זקוקה ליבם.

יא. היתה היבמה אסורה על יבמה אסור לאו, או אסור עשה,
או שהיתה שניה הרי זו חולצת, ולא מתיבמת: ומפני מה
צריכה חליצה, מפני שיש בה לקוחין; הואיל וקדושין תופסין
בהן, הרי הן זקוקות ליבם.

יב. ומן הדין היה שיתיבמו, שהיבום מצות עשה, וכל מקום
שאמה מוצא עשה ולא תעשה, יבוא עשה וידחה את לא
תעשה; אבל חכמים גזרו, שלא יתיבמו חבי לאוין ולא שניות
גזרה שמה יבוא עליה ביאה שניה, והרי ביאתה אסורה ואין
שם מצוה: שאין מצות עשה, אלא ביאה ראשונה בלבד.

יג. לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה משום לאו, או משום
עשה, ואין צריך לומר שניה הרי זה קנה קנין גמור, ומוציאה
בגט; והיא וכל צרותיה מתרות לזר, שהרי נפטרו. ויבמה
שהיא אלמנה מן הנשואין, ובא עליה כוהן גדול לא נפטרה
צרתה, שאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה, והואיל ולא קנה
מן התורה קנין גמור, לא התרה צרתה לזר עד שתחלץ.

יד. היתה היבמה ערוה על בעלה, כגון שעבר או טעה ולקח
אחותו מאביו, ונפלה לפני אחיו אין זו אשתו, שאין קדושין
תופסין בה, ואינה לא בת יבום, ולא בת חליצה; ואם היתה לה
צרה, חולצת או מתיבמת. ואם היתה זו שהיא ערוה על הבעל,
מתרת ליבם, ורצה היבם לשא אותה, וליבם צרתה הרשות
בידו.

טו. היתה היבמה אסורה על בעלה משום לאו, או משום
עשה, או שהיתה שניה לבעל, ולא היתה אסורה על היבם
מצד מאלו הצדדים הרי זו מתרת ליבם: חוץ ממחזיר גרושתו
משנשאת, ומת שהיא חולצת, ולא מתיבמת.

טז. וכן יבמה שהיא ספק ערוה על היבם, או ספק ערוה על
בעלה הרי זו חולצת, ולא מתיבמת. לפיכך מי שקדש אשה
בספק קדושין, ואחר כך מת אחיו שהיה נושא אחותה, ונפלה
לו זו ליבום שהיא ספק אחות אשתו הרי זו חולצת, ולא
מתיבמת; ומוציא את אשתו בגט מספק. ושתייהן אסורות עליו
יבמתו, מפני שהיא ספק ערוה; וארוסתו, מפני שהיא ספק
קרובת חלוצתו, שהיא כשניה, כמו שבארנו.

יז. מי שמת אחיו והניח שתי נשים, האחת אסורה על יבמה
משום ערוה, והשניה אינה ערוה כשם שהערוה פטורה מן
החליצה ומן היבום, כך צרתה פטורה; ולא נפלה לו זיקה על
בית זה כלל, שנאמר "אשר לא יבנה את בית אחיו" (דברים
כה,ט): בית שיש לו לקוחין באיזו מהן שירצה, הוא שיש לו
עליו זיקה; ובית שמקצתו אינו יכול לבנותו, שהרי אין לו
לקוחין אינו בונה אפלו מקצתו שהיה מתר. ונמצאת צרת
הערוה ערוה עליו, משום אשת אחיו שהרי אין לו עליה זיקה.

יח. לפיכך ראובן שמת והניח שתי נשים, האחת ערוה על
שמעון ושתייהן ראויות ללוי אין לשמעון זיקה על בית זה,
והרי שתייהן תחת זיקת לוי; יבם לוי האחת מהן שהיא צרת
ערוה שלשמעון, והיתה לו אשה אחרת, ומת לוי, ונפלו שתייהן

לפני שמעון שתייהן פטורות מן החליצה ומן היבום משמעון:
האחת, מפני שהיתה צרת ערוה; והשניה, מפני שהיא צרתה.
וכן הדין בצרת צרתה עד סוף העולם שכל אשה שאין לו עליה
זיקה, באסור אשת אח עומדת לעולם.

יט. וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו, הואיל ואין לו עליה
זיקה שנאמר "כי-ישבו אחים יחדו" (דברים כה, ה), עד שישבו
שניהן בעולם. ואם לא היה ביניהן ישיבה בעולם הרי זו ערוה
עליו לעולם, משום אשת אח; ופוטרת צרתה.

כ. פיצד: ראובן שמת והניח אשה, נפלה לפני שמעון, ואחר
שמת ראובן נלד לוי, בין שנלד קדם שייבם שמעון אשת ראובן
בין שנלד אחר שיבמה הרי אשת ראובן ערוה על לוי לעולם;
לפיכך אם מת שמעון, ונפלה זו וצרתה לפני לוי שתייהן פטורות
מן החליצה, ומן היבום.

כא. עשה שמעון מאמר ביבמתו אשת ראובן, ומת קדם
שיכנס אותה הרי לוי חולץ לצרתה, ולא מיבם: שאין המאמר
קונה ביבמה קנין גמור, כמו שבארנו.

כב. אשה שזנת תחת בעלה ברצון ובעדים, ומת קדם
שיגרשנה, ונפלה לפני יבם הרי היא פטורה מן החליצה, ומן
היבום; וכן צרתה כאלו היתה ערוה על היבם: מפני שטמאה
כתובה בה פעריות, שנאמר "והיא נטמאה" (במדבר ה, יג; במדבר
ה, יד). אבל סוטה שמת בעלה קדם שישקנה מי המרים, או
שאינה בת שתיה אלא בת גרושין הרי זו חולצת, ולא מתיבמת;
ואם היתה לה צרה הרי צרתה מתרת, וחולצת או מתיבמת.

כג. וכן שתי יבמות הבאות מבית אחד, שהיתה האחת מהן
שניה על היבם, או מחיבי לאוין, או מחיבי עשה, או אילונית
הרי צרתה מתרת, וחולצת או מתיבמת.

כד. אבל החולץ ליבמתו, והלכה אחות חלוצתו, או אמה,
וכיוצא בהן ונשאת לאחיו, ולו אשה אחרת, ומת ונפלו שתייהן
לפניו כשם שקרובת חלוצתו אסורה עליו, כך צרתה אסורה;
והרי שתייהן כשניות לו, וחולצות ולא מתיבמות. ומפני מה
אסרו צרת קרובת חלוצתו, מפני שמתחלפת בצרת חלוצתו.

כה. שתי יבמות הבאות מבית אחד, שהאחת מהן ערוה על
היבם, והרי הערוה אילונית צרתה מתרת, וחולצת או מתיבמת:
הואיל והאילונית אינה בת יבום הרי זו כמי שאינה, ונפלה
זיקתו על צרתה בלבד.

כו. וכן אם גרש אחיו את הערוה או מאנה בו קדם שימות,
או שמתה בחיי בעלה, ואחר כך מת אחיו הרי צרתה מתרת,
וחולצת או מתיבמת: ואין אומרין הואיל ונעשת צרה לערוה
שעה אחת, תאסר לעולם, שאין הצרה אסורה, עד שתהיה צרת
ערוה בשעת נפילה ליבום.

כז. היתה זו שהיא ערוה על היבם מקדשת לאחיו שמת בספק,
או מגרשת ממנו בספק, או שהיתה קטנה הראויה למאן ולא
מאנה באחיו בחייו, אף על פי שמאנה ביבם צרתה חולצת,
ולא מתיבמת.

כח. הלכה צרת הערוה, ונשאת לאחר, ואחר כך נמצאת
הערוה אילונית תצא הצרה מבעלה, ומיבמה; וצריכה גט

מבעלה, וחליצה מיבמה כדי להתיירה לשוק. יבם היבם
הצרה מפני שדמו שהערוה אילונית, ונמצאת הערוה שאינה
אילונית תצא מיבמה בגט, והולד ממזר.

כט. שלושה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, ואחד נשוי
נכרית מת הנשוי נכרית, ואחר כך מת אחד מבעלי אחיות הרי
הנכרית חולצת, ולא מתיבמת, מפני שהיא צרת אחות אשתו,
בזיקת אחיו שמת אחרון. ולא עוד אלא אפלו גרש אחד
מבעלי אחיות את אשתו, אחר שמת הנשוי נכרית ומת המגרש
הרי הנכרית חולצת, ולא מתיבמת: הואיל ונעשת צרת אחות
אשתו בזיקה שעה אחת שאם תתיבם, שמא יבואו ליבם אותה
ואפלו לא גרש זה שמת אחרון את אשתו.

ל. ומפני מה לא גזרו דבר זה בנשואין, שהרי צרת ערוה
בנשואין, אם גרש את הערוה ומת צרתה מתרת ליבם, כמו
שבארנו: מפני שאסור צרת הערוה בנשואין, ידוע לכל, ואינן
באין להתיר הצרה, אם לא גרש הערוה; ואסור צרת ערוה
בזיקה, אינו ידוע לכל, ובאין להתיר הצרה, ואפלו לא נתגרשה
הערוה.

לא. שלושה אחין נשואין שלוש נשים נכריות, מת אחד מהן,
ועשה השני מאמר ביבמתו, ומת קדם שיכנס, ונפלו שתייהן
לפני היבם הרי אלו חולצות, ולא מתיבמות: מפני שבעלת
המאמר עליה זיקת שני יבמין, ונמצאת כאלו היא אשת שני
מתים; ודרשו חכמים ואמרו "אשת-המת" (דברים כה,ה), לא
אשת שני מתים. לפיכך כל אשה שעליה זיקת שני יבמין,
חולצת ולא מתיבמת; וכן צרתה: ואסורן מדברי סופרים.

לב. ומפני מה לא יחליץ לבעלת המאמר שעליה זיקת שני
יבמין, ויבם צרתה גזרה שלא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית
אחד, אחת חולצת ואחת מתיבמת; ולפיכך אסרו אף צרתה.

לג. עשה מאמר ביבמתו, ונתן גט למאמרו, ומת חזרה להתירה,
שהמאמר שאסרה הרי בטלו; ורצה חולץ לה, רצה מיבם.

לד. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומת כשהוא
קטן, ונפלה פעם שניה לפני אחיו הגדול הרי זו חולצת, ולא
מתיבמת: שביאת בן תשע כמאמר מן הגדול, כמו שבארנו;
ונמצא עליה, זיקת שני יבמין.

לה. מי שחציה שפחה וחציה בת חורין, שנתקדשה לראובן,
ונשתחררה, וחזרה ונתקדשה לשמעון, ומתו שניהם מתיבמת
ללוי, ואינה אשת שני מתים: אם קדושי ראובן קדושין, אין
קדושי שמעון כלום; ואם קדושי שמעון קדושין, אין קדושי
ראובן כלום.

הלכות יבום וחליצה פרק ז

א. שנים מן האחין נשואין לשתי אחיות, ומתו שניהן, ולא
נודע איזה מהן מת ראשון הואיל ואי אפשר ליבם שתייהן, והרי
זיקה נפלה על שתייהן שתייהן חולצות, ולא מתיבמות: ואפלו
היתה אחת מהן אסורה על היבם משום שניה, או מחיבי עשה,
או מחיבי לאוין הרי אלו חולצות, ולא מתיבמות. אבל אם

הִיְתָה אַחַת מֵהֶן עֲרוּה עָלָיו, כְּגוֹן שֶׁהִיְתָה אִם אֲשֶׁתוֹ, אוֹ בִּתָּה
הָרִי אַחֻתָּה מִתֶּרֶת לוֹ, וְרָצָה חוֹלֵץ רָצָה מִיָּבֵם: שֶׁהָרִי לֹא נִפְלָה
זִיקָתוֹ עַל שְׁתִּיָּהֶן, שְׂאִין זִיקָה עַל הָעֲרוּה.

ב. הִיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עַל יָבֵם זֶה מִשּׁוּם עֲרוּה, וְהָאֲחֵרֶת
אֲסוּרָה עַל הַיָּבֵם הַשֵּׁנִי מִשּׁוּם עֲרוּה הָאֲסוּרָה לְזֶה מִתֶּרֶת לְאָחִיו,
וְהָאֲסוּרָה לְזֶה מִתֶּרֶת לְאָחִיו, שֶׁהָרִי נִפְלָה זִיקָת כָּל אֶחָד מֵהֶן, עַל
הַמִּתְרֶת לוֹ בְּלִבָּד; וְרָצָה חוֹלֵץ לְזוֹ הַמִּתְרֶת לוֹ, רָצָה מִיָּבֵם.

ג. מִת אֶחָד מִן הָאֲחִין, וְנִפְלָה אֲשֶׁתוֹ לְיָבוּם, וְאַחֵר כֶּךָ מִת שֵׁנִי,
וְנִפְלָה אֲשֶׁתוֹ שֶׁהִיא אַחֻת הָרֵאשׁוֹנָה לְיָבוּם, וְהָרִי שְׁתִּיָּהֶן קִימוֹת
שְׁתִּיָּהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתִּיבָמוֹת, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. מִתָּה הָאֲחֵרוֹנָה
חֲזָרָה הָרֵאשׁוֹנָה לְהִתְרָה, וְחוֹלְצַת אוֹ מִתִּיבָמָה. מִתָּה הָרֵאשׁוֹנָה
הָרִי הָאֲחֵרוֹנָה בְּאֲסוּרָה עוֹמֶדֶת, וְחוֹלְצַת וְלֹא מִתִּיבָמָה: שֶׁהָרִי
לֹא הִיְתָה רְאוּיָה לְיָבוּם, בְּשַׁעַת נִפְלָתָהּ.

ד. וְכֵן אִם קָדָם אֶחָד מִן הָאֲחִין, וְחוֹלֵץ לְאֲחֵרוֹנָה הִתְרָה
הָרֵאשׁוֹנָה לְשֹׂאֵר הָאֲחִין: שֶׁהָרִי הַזִּיקָה שֶׁאַסְרָה אוֹתָהּ, הִסִּירָה
אָחִיו בְּחִלְצָתוֹ. וְכֵן אִם הִיְתָה הָרֵאשׁוֹנָה עֲרוּה עַל אֶחָד מֵהֶן,
וְקָדָם יָבֵם אֶת הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁהִיא מִתֶּרֶת לוֹ הִתְרָה הָרֵאשׁוֹנָה
לְשֹׂאֵר הָאֲחִין: שֶׁהָרִי הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁאַסְרָה אוֹתָהּ עָלֶיהֶן, נִתִּיבָמָה
לְמִתָּה לָּהּ.

ה. אֲבָל אִם הִיְתָה הָאֲחֵרוֹנָה הִיא שֶׁאַסְרָה עַל אֶחָד מֵהֶן בְּלִבָּד
מִשּׁוּם עֲרוּה, הָרִי הוּא מִיָּבֵם לְרֵאשׁוֹנָה. וְשֹׂאֵר הָאֲחִין אֲסוּרִין
בְּשְׁתִּיָּהֶן, וְחוֹלְצִין וְלֹא מִיָּבֵם מִן כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ; וְאִם קָדָמוֹ וְכִנְסוֹ
כָּל אֶחָד אַחַת מִן הָאֲחִיוֹת, מוֹצִיאִין אוֹתָן מֵהֶן.

ו. שְׁלוּשָׁה אֲחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נִשְׁוֹאִין לְשְׁתֵּי אֲחִיוֹת, מִת אֶחָד
מִבְּעָלֵי אֲחִיוֹת, וַעֲשֵׂה הַשְּׁלִישִׁי בִּיבָמָתוֹ מֵאֲמָר, וְאַחֵר כֶּךָ מִת
בְּעַל הָאֲחֻת הַשֵּׁנִי, וְנִפְלָה הָאֲחֻת הַשֵּׁנִי לְפָנֵי הָאֶחָד הַשְּׁלִישִׁי
הָרִי זֶה נוֹתֵן גֹּט לְבַעֲלַת הַמֵּאֲמָר, וְחוֹלֵץ לָּהּ; וְחוֹלֵץ לְאֲחֻתָּהּ
הָאֲחֵרוֹנָה, כְּדִי לְהַתִּירָן לְזָר.

ז. מִת זֶה שֶׁעָשָׂה הַמֵּאֲמָר, וְהִיְתָה לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וְנִפְלָה שְׁתִּיָּהֶן
לְפָנֵי בְּעַל הָאֲחֻת בְּעֵלַת הַמֵּאֲמָר פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן
הַיָּבוּם, שֶׁהָרִי הִיא אַחֻת אֲשֶׁתוֹ; וְהָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת, חוֹלְצַת וְלֹא
מִתִּיבָמָה, שְׂאִין הַמֵּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר, עַד שֶׁיִּפְטָר אֶת הַצָּרָה.

ח. אֶחָד מִן הַיָּבֵם מִן שְׁקָדָשׁ אַחֻת יָבֵם אוֹמְרִין לוֹ, הִמָּתֵן וְאַל
תִּגְרָשְׁנָה וְאַל תִּשְׁאַנָּה עַד שֶׁיָּיָבֵם אָחִיד, אוֹ יַחֲלֵץ, לְיָבָמָה זֶה
הַזְקוּקָה לְכָלֶכֶם. חָלַץ לָּהּ אָחִיו, אוֹ יָבָמָה, אוֹ שְׁמִתָּה הַיָּבָמָה
הָרִי זֶה יִכְנַס אַרְוִסְתּוֹ; מִתּוֹ אָחִיו כָּלָם מוֹצִיא אֶת אַרְוִסְתּוֹ בְּגֹט,
וְיָבֵם אוֹתוֹ בְּחִלְצָהּ. וְאִם מִתָּה אַרְוִסְתּוֹ, בֵּין שְׁמִתָּה קָדָם מִיתָה
הָאֲחִין בֵּין שְׁמִתָּה לְאַחֵר מִיתָתָן חֲזָרָה הַיָּבָמָה לְהִתְרָה, וְרָצָה
מִיָּבֵם רָצָה חוֹלֵץ.

ט. שְׁלוּשָׁה אֲחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נִשְׁוֹאִין לְשְׁתֵּי אֲחִיוֹת, וְיֵשׁ לְכָל
אַחַת מִשְׁתִּיָּהֶן צָרָה, וּמִתּוֹ הַנִּשְׁוֹאִין אֶת הָאֲחִיוֹת, וְנִפְלָה הָאֲחִיוֹת
וְצָרוֹתֵיהֶן לְיָבוּם אִם חָלַץ לְצָרוֹת, נִפְטְרוּ אֲחִיוֹת; אֲבָל אִם
חָלַץ לְאֲחִיוֹת, לֹא נִפְטְרוּ צָרוֹתֵיהֶן עַד שֶׁיַּחֲלִצוּ הַצָּרוֹת: מִפְּנֵי
שֶׁחֲלִיצַת אֲחִיוֹת, חֲלִיצָה שְׂאִינָה מַעֲלָה; וְחֲלִיצָה שְׂאִינָה מַעֲלָה,
אִינָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַצָּרָה, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

י. וַיִּרְאֶה לִי, שֶׁכָּךְ הָיָה בְּשְׁתֵּי יָבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד, וְהָאֲחֵת

מהן אסורה על יבמה משום שניה וכיוצא בה, או מחיבי לאוין, או מחיבי עשה שאם חלץ לאסורה, לא התרה צרתה; חלץ לצרה, התרה האסורה.

יא. שלושה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, והשלישי נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות, ויבם הנשוי נכרית את אשתו, ואחר כך מתה אשתו שלשני, ואחר כך מת השלישי, ונפלו שתי נשיו לפני השני, שאין לו אשה הרי אלו פטורות מן החליצה, ומן היבום: האחת, מפני שהיתה אחות אשתו בשעה שמת אחיו הראשון, נאסרה עליו לעולם משום אשת אח, כדין אשת אחיו שלא היה בעולמו; והנכרית, משום צרתה.

יב. וכן שני אחין נשואין לשתי אחיות, ומת אחד מהן, ואחר כך מתה אשתו שלשני הרי זו אסורה עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעת נפילה. אבל המגרש את אשתו, והחזירה ומת הרי זו מתרת ליבם: ואף על פי שהרי נאסרה עליו בחיי אחיו, בשעה שגרשה, הרי חזרה להתרה, וכשמת אחיו בהתרה היתה עומדת.

יג. קטנה שהשיאה אביה, וגרשה בעלה, והחזירה ומת, ועדין היא קטנה הרי זו אסורה ליבם: מפני שגרשה גרושין גמורין, שהרי אביה השיאה; ואין חזרתה חזרה גמורה, שאין קדושי קטנה גמורין, כמו שבארנו. והוא הדין למגרש פקחת, ונתחרשה, והחזירה ומת, והניחה חרשת שהיא אסורה ליבם, ואינה חולצת ולא מתיבמת. וצרת קטנה זו, או חרשת זו חולצת או מתיבמת. ואם החזירה כשהיא קטנה או חרשת, וגדלה או נתפקחה אצלו, ואחר כך מת הרי זו מתרת ליבמה.

יד. שני אחין נשואין לשתי אחיות, היו שתיהן קטנות הראויות למאן או חרשות, ומת אחד מהן תצא משום אחות אשה, ופטורה מן החליצה ומן היבום. היו אחת גדולה ואחת קטנה, ומת בעל הקטנה תצא משום אחות אשה; מת בעל הגדולה מלמדין את הקטנה שתמאן בבעלה, ותהיה גדולה זו מתרת ליבמה.

טו. שני אחין חרשין נשואין לשתי אחיות פקחות, או חרשות, או אחת פקחת ואחת חרשת, וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או חרשין, או אחד פקח ואחד חרש, ומת אחד מהן אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום, משום אחות אשה: שהרי אין נשואי אחד משניהן, נשואין גמורין.

טז. שני אחין אחד פקח ואחד חרש, נשואין לשתי אחיות פקחות, או אחת חרשת ואחת פקחת, והרי היא אשת הפקח מת החרש תצא אשתו, משום אחות אשה. מת הפקח הואיל ונשואי הפקח שמת נשואין גמורין וזיקת זה החרש גמורה, ונשואי החרש אינן נשואין גמורין הרי זה מוציא את אשתו בגט, מפני שאחותה זקוקה לו; ואשת אחיו הפקח אסורה לעולם, שאינו יכול לכנס מפני אחותה, ולא יחלץ, מפני שהוא חרש.

יז. ולמה גזרו חכמים שיוציא זה החרש אשתו החרשת, והן אינן בני חיוב, אלא הרי הן כקטן אוכל נבלות, שאין בית דין מצוין להפרישו: אמרו חכמים, אם תשב אשתו עמו, נמצאת

אֶחָתָה נִשְׂאת לְזָר, וַיֹּאמְרוּ נִפְטָרָה מִשּׁוֹם אַחֹת אִשָּׁה; לְפִיכֶךָ מוֹצִיא הַחֵרֶשׁ אֶשְׁתּוֹ בָּגַט, כְּדִי שְׁתִּהְיֶה אַחֹתָהּ אֲסוּרָה לְעוֹלָם.

יח. וְכֵן שְׁנֵי אַחִין פְּקָחִין נִשְׂוֹאִין לְשְׁתֵּי אַחִיוֹת, אַחַת פְּקָחַת וְאַחַת חֵרֶשֶׁת מֵת בְּעַל הַחֵרֶשֶׁת, תֵּצֵא מִשּׁוֹם אַחֹת אִשָּׁה. מֵת בְּעַל הַפְּקָחַת, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ הַחֵרֶשֶׁת בָּגַט; וְאֵת אִשְׁתְּ אַחִיו בַּחֲלִיצָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּקָח וְיָכוֹל לְחַלֵּץ.

יט. שְׁנֵי אַחִין אֶחָד פְּקָח וְאֶחָד חֵרֶשׁ, וְהַחֵרֶשׁ נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים פְּקָחוֹת, הָאֶחָת מֵהֶן עָרוּהָ עַל הַפְּקָח, וּמֵת הַחֵרֶשׁ שְׁתִּיהֶן פְּטוּרוֹת עַל כָּל פָּנִים: אִם נִשְׂוֹאֵי הָעָרוּהָ נִשְׂוֹאִין, הֲרִי הַשְּׁנִיָּה צָרְתָּהּ וּפְטוּרָה; וְאִם אֵין נִשְׂוֹאֵי הָעָרוּהָ נִשְׂוֹאִין, כֶּךָ לֹא יִהְיוּ נִשְׂוֹאֵי צָרְתָּהּ נִשְׂוֹאִין. הִיתָה בְּתוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהּ חֵרֶשֶׁת, וְנִשְׂוֹאָה לְאַחִיו הַפְּקָח צָרְתָּהּ חוֹלֶצֶת, וְלֹא מִתְּיַבֶּמֶת: שְׂאִין נִשְׂוֹאֵי הַחֵרֶשֶׁת גְּמוּרִין.

כ. כָּל מָקוֹם שֶׁאֲמָרְנוּ בַּהֲלָכוֹת אֵלּוּ שְׁתֵּי אַחִיוֹת אֶחָד שְׁתֵּי אַחִיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבֵת בָּתָּהּ, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן: עֲנִין הַדְּבָרִים שֶׁהֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהָאֶחָת מֵהֶן עָרוּהָ עִם הָאַחֶרֶת, וְאִי אֲפָשָׁר לִשְׂאֵל שְׁתִּיהֶן מִשּׁוֹם עָרוּהָ. וְכֵן כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר אַחֹת אִשְׁתּוֹ, אוֹ אַחֹת יָבָמָתוֹ אֶחָד אַחֹתָהּ, אוֹ אִמָּהּ, אוֹ בָּתָּהּ: עֲנִין הַדְּבָרִים אַחַת מִקְרֻבוֹתֶיהָ, שֶׁהֵן עָרוּהָ עִמָּהּ.

הַלְבוֹת יָבוּם וְחִלְצָה פָּרָק ח

א. מִי שֶׁקִּדַּשׁ אַחַת מִשְׁתֵּי אַחִיוֹת, וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֶן קִדַּשׁ, וּמֵת, וְלֹא אֶח אֶחָד חוֹלֵץ לְשְׁתִּיהֶן, כְּדִי לְהַתִּירָן לְאַחֵרִים. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי אַחִין: אֶחָד חוֹלֵץ לְאַחַת מֵהֶן בַּתְּחִלָּה; וְהַשְּׁנִי מֵיָבֵם לְשְׁנִיָּה עַל כָּל פָּנִים אִם זֶה הִיא שֶׁקִּדַּשׁ אַחִיו, הֲרִי יָבֵם אוֹתָהּ, וְאִם אֵינָה אִשְׁתְּ אַחִיו, הֲרִי נָשָׂא אִשָּׁה מִשְׁאֵר הַנָּשִׁים, וְאַחֹתָהּ שֶׁהִיתָה אִשְׁתְּ אַחִיו, כֶּכֶר נַחֲלָצָה.

ב. אָבֵל לֹא יֵיבֵם הָאֶחָת תְּחִלָּה שְׂמָא הָאַחֶרֶת הִיא אִשְׁתְּ אַחִיו, וְנִמְצָא שֶׁנָּשָׂא קְרוֹבֶת זְקוּקָתוֹ; קִדְּמוּ שְׁנֵי הָאָחִים, וְכָנְסוּ שְׁתֵּי הַיָּבָמוֹת אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָן.

ג. שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אַחִיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיזוֹ קִדַּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיזוֹ קִדַּשׁ, וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶן לְזֶה אֶח, וְלָזֶה אֶח זֶה חוֹלֵץ לְשְׁתִּיהֶן, וְזֶה חוֹלֵץ לְשְׁתִּיהֶן. לְזֶה אֶח אֶחָד, וְלָזֶה שְׁנַיִם הַיְּחִידִי, חוֹלֵץ לְשְׁתִּיהֶן בַּתְּחִלָּה; וְהַשְּׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ רִאשׁוֹן, וְהַשְּׁנִי מֵיָבֵם. וְאִם קִדְּמוּ וְכָנְסוּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָן, וְאֲפֹלוּ הָיוּ כוֹהֲנִים: שֶׁחֲלִיצָה שְׁחָלֵץ הַיְּחִידִי, מְסַפֵּק חָלֵץ; וְהַחֲלוּצָה אֲסוּרָה לְכוֹהֵן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, וּבִסְפֵּק חֲלוּצָה לֹא גָזְרוּ.

ד. הָיוּ לְזֶה שְׁנֵי אַחִין, וְלָזֶה שְׁנֵי אַחִין אַחִיו שֶׁלָּזֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, וְאַחִיו שֶׁלָּזֶה חוֹלֵץ לְאַחַת; וְאַחֵר כֶּךָ הָאֶח הַשְּׁנִי שֶׁלָּזֶה מֵיָבֵם חֲלוּצָתוֹ שֶׁלָּזֶה, וְהָאֶח הַשְּׁנִי שֶׁלָּזֶה מֵיָבֵם חֲלוּצָתוֹ שֶׁלָּזֶה. קִדְּמוּ שְׁנֵי אַחִין, וְחָלְצוּ לְשְׁתִּיהֶן לֹא יֵיבָמוּ שְׁנֵי הָאָחִין הָאַחֵרִים; אֲלֹא אֶחָד חוֹלֵץ בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵד מֵיָבֵם לְשְׁנִיָּה. וְאִם קִדְּמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָן.

ה. הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ לָהּ בָּנִים, וְהָיוּ לְכָלֶתָהּ בָּנִים, וְנִתְעַבְּרָה הָאִשָּׁה וְנִתְעַבְּרָה כָּלֶתָהּ, וַיֵּלְדוּ שְׁתִּיהֶן בְּמַחְבּוּאָה אַחַת, וְנִתְעַרְבוּ

שְׁנֵי הַיָּלָדִים וְהַגְדִּילוּ הַתַּעְרוּבוֹת, וְנָשְׂאוּ נָשִׁים וּמָתוּ כִּיצַד הָן נָתְרוֹת: בְּנֵי הַכֹּלָה חוֹלְצִין לַשְּׁתִּיָּהן תַּחֲלָה, וְלֹא מִיָּבָמִין שְׁכַל אַחַת מִשְׁתִּיָּהן סָפֵק שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָחִיו וְתַהֲיָה מִתַּרְתּ לּוֹ, סָפֵק שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו וְהִיא עֲרוּהָ עָלָיו. אֲבָל בְּנֵי הַזִּקְנָה, אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מִיָּבָמִין: שָׂאֵם הִיא זֶה אֵשֶׁת אָחִיו, הֲרִי יָבָמָה; וְאֵם הִיא אֵשֶׁת בֶּן אָחִיו, מִתַּרְתּ הִיא לּוֹ שְׁכַכֵּר נִחְלָצָה.

ו. מָתוּ הַבָּנִים הַיָּדוּעִים שְׁלֹזְקָנָה וְשִׁלְכֻלָּתָה, וְהֲרִי בְּנֵי הַתַּעְרֻבֶת קִיָּמִין בְּנֵי הַתַּעְרֻבֶת לְנָשִׁי בְּנֵי הַזִּקְנָה, חוֹלְצִין וְלֹא מִיָּבָמִין: שֶׁהִיא סָפֵק אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו, שֶׁהִיא עֲרוּהָ עָלָיו. וְלְנָשִׁי בְּנֵי הַכֹּלָה: אֶחָד חוֹלֵץ בְּתַחֲלָה. וְאַחֵר מִיָּבָם עַל כָּל פָּנִים אִם בֶּן הַכֹּלָה הוּא זֶה שְׁחָלֵץ תַּחֲלָה, הֲרִי חָלֵץ אֵשֶׁת אָחִיו, וְהַשְּׁנִי מִן הַתַּעְרֻבֶת הוּא בֶּן הַזִּקְנָה, וּמִתַּר לּוֹ לִשָּׂא אֵשֶׁת בֶּן אָחִיו אַחֵר שְׁנִחְלָצָה מִיָּבָמָה; וְאִם זֶה שְׁחָלֵץ תַּחֲלָה הוּא בֶּן הַזִּקְנָה, הֲרִי חָלֵץ לְאֵשֶׁת בֶּן אָחִיו וְלֹא עָשָׂה כָּלוּם, וְהַשְּׁנִי מִן הַתַּעְרֻבֶת הוּא בֶּן הַכֹּלָה, וְהֲרִי יָבָם אֵשֶׁת אָחִיו.

ז. מִי שֶׁלֹּא שָׁהָת אַחֵר בַּעֲלָהּ שְׁלוּשָׁה חֳדָשִׁים, וְנִשְׂאָת וַיִּלְדָּה, וְאִין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לְרֹאשׁוֹן אִם בֶּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן, וְהָיוּ לָהּ בָּנִים מִן הָרֹאשׁוֹן וּמִן הַשְּׁנִי אִם מֵת זֶה הַבֶּן הַסָּפֵק בְּנֵי הָרֹאשׁוֹן וּבְנֵי הָאַחֲרוֹן חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא מִיָּבָמִין: שְׁכַל אֶחָד מֵהֶן שִׁיבּוֹא לִיָּבָם, שְׂמָא אֵינוֹ אָחִיו מֵאָבִיו; וְהֲרִי הוּא אָחִיו מֵאִמּוֹ בּוֹדָאִי, וְאֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ אֲסוּרָה עַל הָאָדָם לְעוֹלָם מִשּׁוּם עֲרוּהָ. וְכֵן זֶה הַבֶּן הַסָּפֵק חוֹלֵץ לְנִשְׁתִּיָּהן, וְלֹא מִיָּבָם.

ח. הָיָה בֶּן לְרֹאשׁוֹן וּבֶן לְשֵׁנִי, שֶׁלֹּא מֵאִשָּׁה זֶה שְׁנִשְׂאָת בְּתוֹךְ זְמַן, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן הֲרִי זֶה הַבֶּן הַסָּפֵק, חוֹלֵץ לְאֵשֶׁת זֶה שְׁמֵת אוֹ מִיָּבָם: שָׂאֵם אָחִיו מֵאָבִיו הוּא, הֲרִי יָבָם אֶת אִשְׁתּוֹ; וְאִם אֵינוֹ אָחִיו מֵאָבִיו הֲרִי אֵין בִּינִיָּהן אַחֻוּהָ כָּלֵל, לְפִיכָךְ מִתַּר לּוֹ לִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ.

ט. מֵת הַבֶּן הַסָּפֵק: אֶחָד מִשְׁנֵי הַבָּנִים הַנּוֹדָאִיִּין, חוֹלֵץ לְאִשְׁתּוֹ תַּחֲלָה; וְהַשְּׁנִי מִיָּבָם עַל כָּל פָּנִים אִם אָחִיו הוּא, הֲרִי יָבָם אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאִם אֵינוֹ אָחִיו וּבֶן הָאָב הָאַחֵר הוּא, הֲרִי נִחְלָצָה מֵאָחִי בַּעֲלָהּ.

י. מִי שֶׁהָלַךְ בַּעֲלָהּ לְמַדִּינָה אַחֲרֵת וְשָׁמַעָה שְׁמֵת וְנִשְׂאָת, וְאַחֵר כֶּךָּ בָּא הַבַּעַל הָרֹאשׁוֹן, וּמָתוּ שְׁנֵיהֶן, לָזָה אַחִין וּלָזָה אַחִין אָחִיו שְׁלָזָה וְאָחִיו שְׁלָזָה, חוֹלְצִין וְלֹא מִיָּבָמִין.

יא. חֲמֵשׁ נָשִׁים שֶׁהָיָה לְכָל אַחַת מֵהֶן בֶּן יָדוּעַ, וְנִתְעַבְּרוּ חֲמִשָּׁתָן וַיִּלְדּוּ כָּאֶחָת בְּמַחְבּוּאָה אַחַת, וְנִתְעַרְּבוּ הַיָּלָדוֹת וְהַגְדִּילוּ הַתַּעְרֻבֶת, וְנָשְׂאוּ נָשִׁים וּמָתוּ הַחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים, וְנִפְּלוּ חֲמֵשׁ הַנָּשִׁים לְפָנֵי הַחֲמִשָּׁה הַבָּנִים הַנּוֹדָאִיִּין, שָׂאִין אֶחָד מֵהֶן יוֹדֵעַ אִיזֹו הִיא אֵשֶׁת אָחִיו כִּיצַד תִּקְנָתָן: אַרְבַּעָה מֵהֶן, חוֹלְצִין לְאַחַת תַּחֲלָה; וְהַחֲמִישִׁי, יִשָּׂא זֶה שְׁנִחְלָצָה אַרְבַּע חֲלִיצוֹת עַל כָּל פָּנִים.

יב. כִּיצַד: אִם אֵשֶׁת אָחִיו הִיא, הֲרִי יָבָם אוֹתָהּ; וְאִם אֵינָהּ אֵשֶׁת אָחִיו הֲרִי הִיא אֵשֶׁת אֶחָד מֵהָאַרְבַּעָה, וְהֲרִי חָלְצוּ לָהּ אַרְבַּעָתָן תַּחֲלָה. וְכֵן הַשְּׁנִיָּה חוֹלְצִין לָהּ אַרְבַּעָה, וְהָאֶחָד מִן הָאַרְבַּעָה זֶה שְׁנִשְׂאָה הָרֹאשׁוֹנָה; וְהַחֲמִישִׁי, יִשָּׂאנָה. עַד שְׁנִמְצְאוּ הַבָּנִים הַחֲמִשָּׁה נָשָׂאוּ הַחֲמֵשׁ נָשִׁים, אַחֵר שְׁנִחְלָצָה כָּל אַחַת מֵהֶן אַרְבַּע חֲלִיצוֹת.

יג. ולעולם הזהר בכל הספקות בעיקרים אלו: שכל מי שנסתפק לך שמה בת חליצה היא לאיש זה, או אינה צריכה לחליצה ממנו אינה נתרת להנשא לזר, עד שיחליץ לה אותו האיש; וכל מי שנסתפק לך שמה ביאתה אסורה על איש זה, בין מדברי תורה בין מדברי סופרים אינה מתיבמת לו. וכל שנחלצה חליצה מעלה, או נבעלה בעילה פשורה התרה צרתה לזר.

יד. ועל דרך זו תבין ותורה, בכל הספקות שיארכו לענין יבום וחליצה שהרי בארנו כל העיקרין שעליהן תסמך ותדע מי הוא שחולץ, ומי הוא שמינם, ומי היא הפטורה מן החליצה ומן היבום, ומי היא הראויה ליבום.